

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie „Sport a wartości europejskie”

(opinia z inicjatywy własnej)

(2015/C 383/03)

Sprawozdawca: Bernardo HERNÁNDEZ BATALLER

Dnia 10 lipca 2014 r. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny postanowił, zgodnie z art. 29 ust. 2 regulaminu wewnętrznego, sporządzić opinię z inicjatywy własnej w sprawie

„Sport a wartości europejskie”.

Sekcja Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Obywatelstwa, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię dnia 17 czerwca 2015 r.

Na 509. sesji plenarnej w dniach 1 i 2 lipca 2015 r. (posiedzenie z dnia 2 lipca 2015 r.) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 99 do 59 (32 osoby wstrzymały się od głosu) przyjął następującą opinię:

1. Wnioski i zalecenia

1.1. Sport przyczynia się do osiągnięcia strategicznych celów UE, jako że uwypukla fundamentalne wartości pedagogiczne i kulturowe oraz jest narzędziem integracji, ponieważ jest dostępny dla wszystkich obywateli bez względu na płeć, pochodzenie etniczne, religię, wiek, narodowość, sytuację społeczną czy orientację seksualną. Jest instrumentem służącym do zwalczania nietolerancji, ksenofobii i rasizmu.

1.2. Wzbogacające wartości związane ze sportem, takie jak podejmowanie wysiłku, solidarność i spójność sprawiają, że uprawiające go osoby mogą w konstruktywny sposób materializować swoje nadzieje oraz wpływają na dobre samopoczucie pod względem fizycznym i umysłowym. Dzięki pozytywnym wartościom sport przyczynia się również do łagodzenia problemów społecznych. W tym względzie ważne jest, by w dyskusji na ten temat nawiązano również do opracowania szeregu minimalnych i powszechnych standardów służących uczciwemu zachowaniu podczas uprawiania wszelkich dyscyplin sportowych przez dzieci i młodzież.

1.3. Kluczową rolę w rozwijaniu sportu dla wszystkich i w klubach sportowych odgrywa wolontariat sportowy, który wnosi znaczną wartość z punktu widzenia społeczeństwa, gospodarki i demokracji. Dlatego należy upowszechnić wolontariat i aktywność obywatelską poprzez sport, z uwzględnieniem sportów zimowych.

1.4. Zasada dobrej organizacji i odpowiednie zarządzanie powinny zapewniać uczciwe przeprowadzanie zawodów sportowych. Warunkiem działania organizacji sportowych, które muszą przestrzegać zasad przejrzystości, odpowiedzialności i demokracji, jest ich niezależność. Z tego względu wszystkie zainteresowane strony powinny być odpowiednio reprezentowane w procesie podejmowania decyzji. By umocnić te ogólne ramy w zakresie zapobiegania i zgodnie z przeprowadzonym niedawno wyczerpującym badaniem w tej dziedzinie⁽¹⁾, kluczowe znaczenie ma wzmocnienie zaufania między władzami krajowymi a instytucjami sportowymi, by ułatwić niezbędną wymianę informacji między krajowymi organami wymiaru sprawiedliwości a międzynarodowymi instytucjami sportowymi.

1.5. Jeśli chodzi o innowacje, EKES wzywa Komisję i państwa członkowskie do rozpowszechniania informacji na ten temat oraz podawania do wzajemnej wiadomości pozytywnych doświadczeń i najlepszych rozwiązań dotyczących sposobów tworzenia i wspierania strategicznych partnerstw między najważniejszymi zainteresowanymi stronami z różnych sektorów. Partnerstwa te miałyby na celu wzmocnienie roli sportu jako siły napędowej innowacji i wzrostu gospodarczego. Dlatego bardzo ważne jest odpowiednie wykorzystanie przez miasta i regiony korzyści, które płyną i które powinny płynąć z organizowanych w nich dużych wydarzeń sportowych. Komitet uważa, że Komisja musi uważnie przyglądać się nowym inicjatywom i metodom pojawiającym się na całym świecie, które mają na celu wspieranie miast i regionów w realizacji przedsięwzięć sportowych na rzecz zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego.

⁽¹⁾ „Protecting the Integrity of Sport Competition The Last Bet for Modern Sport”, s. 120-124, Uniwersytet Paris 1 Panthéon-Sorbonne i International Centre for Sport Security (ICSS), maj 2014 r.

1.6. Należy wzmacniać wykorzystanie unijnych instrumentów finansowania na różnych szczeblach na rzecz rozwoju sektora sportu.

1.7. Na poziomie europejskim należy propagować spójność społeczną, włączenie do zajęć sportowych grup znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji i integrację społeczną, w tym osób pozbawionych wolności, by mogły one odkryć w sporcie instrument resocjalizacji ze względu na jego pozytywny wpływ na dobre samopoczucie psychiczne i równowagę emocjonalną. Wynika to z takich wartości jak podejmowanie wysiłku, solidarność czy też zasada *fair play*, które mogą przyczynić się do wyeliminowania wykluczenia społecznego i dyskryminacji.

1.8. Duże znaczenie ma stojące przed UE zadanie zwalczania nierówności, które ma na celu usunięcie przeszkód uniemożliwiających osobom niepełnosprawnym dostęp do zajęć sportowych, a także upowszechnianie ich uczestnictwa w zawodach i zlikwidowanie wszelkich uprzedzeń społecznych w tej dziedzinie. Dlatego pozytywny wydzźwięk miałyby zaproponowanie przez Komisję Radzie Ministrów opracowania „europejskiego kodeksu dobrych praktyk w dziedzinie sportu i włączenia społecznego”, z myślą o upowszechnieniu i propagowaniu uprawiania sportu przez osoby niepełnosprawne.

1.9. Trzeba zwrócić szczególną uwagę na promowanie przez UE i państwa członkowskie sportu i aktywności fizycznej wśród starszych osób. Europa coraz bardziej się starzeje, w związku z czym kluczowe znaczenie ma zapewnienie ukierunkowanych inicjatyw i środków finansowych na ten cel.

2. Wprowadzenie

2.1. W ramach procesu integracji, traktat lizboński nawiązuje do wartości wspólnych dla UE i jej państw członkowskich. Tymi nadrzędnymi wartościami są godność ludzka, wolność, demokracja, równość, państwo prawa i przestrzeganie praw człowieka, w tym praw osób wywodzących się z mniejszości.

Traktat lizboński przyznaje Unii Europejskiej kompetencje w zakresie wzmacniania europejskich aspektów sportu (art. 165 TFUE). Należy przeanalizować różne wymiary sportu – społeczny, gospodarczy i kulturowy – z punktu widzenia ich zakorzenienia w wartościach wymienionych w art. 2 TUE, co stanowi wyraźne zobowiązanie do działania instytucji i państw członkowskich, które na mocy zasady pomocniczości powinny stymulować strategie polityczne, standardy i środki na rzecz wzmocnienia europejskich aspektów sportu.

2.2. Celem niniejszej opinii z inicjatywy własnej jest propagowanie potencjału wartości europejskich i wartości leżących u podstaw sportu – w tym również sportów zimowych – wśród ogółu obywateli i organizacji społecznych, a także upowszechnianie unijnej polityki sportowej, jako że do tej pory orzeczenia sądowe miały charakter sporadyczny i dotyczyły zwykle korzystania ze swobód gospodarczych.

2.3. Już w starożytności klasyczna filozofia grecka wprowadzała rozróżnienie między aktywnością ciała i ducha, a wyrazem rozwinięcia takich ważnych koncepcji jak etyka i upowszechnianie pokoju jest duch olimpijski.

Sport w znaczący sposób przyczynia się do realizacji europejskich i globalnych celów strategii „Europa 2020”, jako że może wiele wnieść w inteligentny i trwały wzrost gospodarczy sprzyjający włączeniu społecznemu.

3. Społeczna rola sportu

3.1. By sport mógł wypełniać swoją rolę społeczną, państwa członkowskie muszą dysponować odpowiednią infrastrukturą do jego uprawiania, a poszczególne obszary muszą mieć odpowiednią, wystarczającą i zrównoważoną podstawową sieć obiektów sportowych i sprzętu.

3.2. Wolontariat wciąż jest kamieniem węgielnym sportu w Europie ponieważ to wolontariusze, wraz ze stowarzyszeniami sportowymi nienastawionymi na zysk, umożliwiają rozwój ideałów sportowych i ich upowszechnianie. Dlatego należy zwrócić szczególną uwagę na rolę, jaką w upowszechnianiu wartości olimpijskich odgrywają szkoły, które głoszą pokój i harmonijną atmosferę w sporcie oraz utrzymują poczucie wspólnoty i integracji w demokratycznym i pluralistycznym społeczeństwie, a także propagują utożsamiane ze sportem wartości humanistyczne, odgrywające ważną rolę w zwalczaniu przemocy, rasizmu, nietolerancji i ksenofobii w sporcie.

3.2.1. Organizacje sportowe muszą stosować się do zasad właściwego zarządzania. Muszą one działać zgodnie z zasadami przejrzystości, odpowiedzialności i demokracji, a także w odpowiedni sposób reprezentować wszystkie strony zaangażowane w proces podejmowania decyzji, w tym również kibiców, którzy zwykle upowszechniają wartości związane z zasadą *fair play*. Należałoby rozważyć możliwość zwiększenia wymagań w dziedzinie przejrzystości w przypadkach finansowania zajęć ze środków publicznych.

3.2.2. Zdaniem EKES-u należy rozważyć możliwość uzgodnienia wspólnych działań przeciwko takim niepożądanym zjawiskom jak ustawianie wyników zawodów sportowych, doping lub przemoc, nie tylko w związku z kompetencjami, jakie UE nadają art. 6 i art. 165 TFUE, lecz również uprawnieniami dotyczącymi przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości lub innymi, które okazałyby się niezbędne dla przyjęcia środków ponadnarodowych i które miałyby nawet rzeczywiste oddziaływanie odstrasżające.

3.2.3. Środki te powinny mieć na celu zagwarantowanie wysokiego poziomu bezpieczeństwa i mogłyby uwzględniać np. środki służące koordynacji i współpracy organów ścigania (Europol) i organów sądowych (Eurojust) i innych odpowiednich władz, w tym federacji sportowych.

3.3. Zachęcanie do aktywności fizycznej i uprawiania sportu ma decydujące znaczenie dla ochrony zdrowia publicznego w nowoczesnym społeczeństwie. Należy podkreślić, że uprawianie sportu sprzyja zdrowemu stylowi życia i poprawia jego jakość, co umożliwia pełne wykorzystanie potencjału sportu i zmniejsza wydatki na opiekę zdrowotną.

3.4. Dyskusja publiczna, jaka wywiązała się wokół tzw. „europejskiego wymiaru sportu”, włączenie sportu do programu Erasmus+ czy też strategiczne działania w dziedzinie m.in. równości płci w sporcie znacznie wzmocniły działania instytucjonalne UE w tej dziedzinie. Jako że nad priorytetami tego programu odbywają się doroczne dyskusje, EKES wnosi o uwzględnienie w kolejnej ocenie uwag zawartych w niniejszej opinii.

3.4.1. Należy wzmocnić działania instytucjonalne poprzez przyjęcie środków niezbędnych do wykorzystania wartości dodanej i pozytywnych aspektów miejscowych dyscyplin sportu, sportów tradycyjnych i sportów zakorzenionych w społecznościach lokalnych, które dowodzą różnorodności kulturowej i historycznej Unii. Trzeba propagować i rozpowszechniać tę różnorodność.

3.4.2. Na podstawie wspomnianego już programu Erasmus+ Komisja powinna przedstawić szczegółową ocenę oddziaływania dotyczącą włączenia sportu do tego programu, zwłaszcza jeśli chodzi o realizację celów dotyczących nowych kwalifikacji i zawodów, a także młodzieży.

3.5. By sport przyczyniał się do umocnienia i rozwijania wartości europejskich należy przyjąć i zrealizować środki w zakresie koordynacji, uzupełniające lub wspierające, mające na celu ochronę wartości europejskich ze szczególnym uwzględnieniem wartości mających na celu ochronę godności ludzkiej, a także niektórych elementów procesu edukacyjnego osób, których prawidłowa integracja jest niezbędna dla właściwego funkcjonowania demokracji i państwa prawa. To podejście można wzmocnić dzięki przesłaniu dotyczącemu zasady *fair play*, przekazującej społeczeństwu większość wartości europejskich.

Europejski wymiar sportu sprzyja również wprowadzeniu parametrów równości między kobietami a mężczyznami. Ważnym krokiem byłoby tutaj przygotowanie i wykorzystanie materiałów edukacyjnych przeznaczonych dla wychowawców pracujących w obszarze sportu i rodziców, z myślą o likwidacji stereotypów płci i upowszechnianiu równości między mężczyznami i kobietami w sporcie, oraz dążeniu do coraz większej równowagi w reprezentacji obu płci w zarządach i komitetach sportowych. W tym kontekście bardzo ważnym krokiem jest opracowanie karty najlepszych praktyk na rzecz rozwoju młodzieży i ochrony w sporcie⁽²⁾.

3.6. Indywidualne lub zbiorowe uprawianie sportu może pozytywnie wpłynąć na tworzenie nowych miejsc pracy oraz bogactwa i dobrobytu. Odpowiednie wykorzystanie sportu ma obecnie ogromne znaczenie dla zwalczania bezrobocia młodzieży i wykluczenia społecznego. Należy tutaj wspomnieć zwłaszcza o sytuacji sportowców rozpoczynających drogą karierę zawodową po zrezygnowaniu z uprawiania sportu wyczynowego, którzy muszą w szczególności sposób przygotować się do tego etapu swojego życia (dwutorowa kariera sportowców). Odpowiedni rozwój tych młodych ludzi wymaga równoważności dyplomów oraz uznawania dyplomów i kwalifikacji uzyskanych w sporcie. Ten ostatni punkt ma duże znaczenie z punktu widzenia likwidacji szarej strefy gospodarki prawdopodobnie istniejącej w tym sektorze, a także umożliwienia jej legalizacji w przyszłości.

⁽²⁾ Tak brzmiał jeden z najważniejszych wniosków z międzyregionalnego szczytu w sprawie polityki w zakresie sportu (Lizbona, 16–17 marca 2015 r.), na którym zebrała się większość stron zainteresowanych kształtowaniem polityki w dziedzinie sportu.

3.6.1. Należy uzgodnić sposoby wykorzystywania europejskich środków finansowych na rzecz upowszechniania sportu jako instrumentu sprzyjającego włączeniu społecznemu i zatrudnieniu ludzi młodych, równości płci, innowacjom, tworzeniu sieci organizacji działających na rzecz resocjalizacji i innym celom w interesie publicznym.

Sport zwalcza wykluczenie społeczne i umożliwia resocjalizację; jest idealnym środkiem na rzecz wartości wpływających pozytywnie na rozwój osobisty i społeczny oraz na obszar zdrowia i kształcenia. Na poziomie europejskim należy propagować spójność i integrację społeczną, w tym osób pozbawionych wolności, by mogły one odkryć w sporcie instrument resocjalizacji ze względu na jego pozytywny wpływ na dobre samopoczucie psychiczne, spójność i równowagę emocjonalną. Wynika to z takich wartości jak podejmowanie wysiłku, solidarność czy wreszcie zasada *fair play*.

3.6.2. Należy utworzyć sieć organizacji działających na rzecz spójności i integracji społecznej poprzez uprawianie sportu, zwłaszcza najpopularniejszych dyscyplin, co umożliwi wymianę sprawdzonych rozwiązań opartych na wartościach europejskich zawartych w traktatach. Obejmowałyby to również zorganizowanie kongresu na poziomie europejskim dotyczącego innowacyjnych rozwiązań w zakresie resocjalizacji poprzez sport, zawody na szczelbu Unii Europejskiej oraz publikację i upowszechnianie wyników osiągniętych przez te sieci.

3.7. Jednym z instytucjonalnych zadań UE związanych ze zwalczaniem nierówności jest usunięcie przeszkód uniemożliwiających osobom niepełnosprawnym dostęp do zajęć sportowych, a także upowszechnianie ich uczestnictwa w zawodach i zlikwidowanie wszelkich uprzedzeń społecznych w tej dziedzinie.

Dlatego pozytywny wydzźwięk miałyby zaproponowanie przez Komisję Radzie Ministrów opracowania „europejskiego kodeksu dobrych praktyk w dziedzinie sportu i włączenia społecznego”.

3.7.1. Integracja osób niepełnosprawnych poprzez sport powinna odbywać się w ramach wydarzeń sportowych, z myślą o zwiększeniu ich jakości życia i nabyciu nawyków społecznych zarówno przez osoby niepełnosprawne, jak i przez ich rodziny. Dlatego sport jest nie tylko zdrowym nawykiem, lecz wpływa również na poprawę mobilności tych osób, umożliwiając im rozwijanie zdolności podejmowania decyzji, koleżeństwa czy pracy zespołowej.

3.7.2. Upowszechnienie sportu paraolimpijskiego lub wyczynowego wśród osób niepełnosprawnych i większe uwrażliwienie obywateli wymaga wdrożenia strategii komunikacyjnej organów publicznych dotyczącej igrzysk paraolimpijskich i innych międzynarodowych wydarzeń wysokiego szczebla. Wykorzystanie niezbędnych środków i specjalistów umożliwi wysokiej jakości transmisje telewizyjne igrzysk paraolimpijskich i poświęcenie im dużej ilości czasu antenowego w porach największej oglądalności.

3.7.3. W ramach dostosowania przepisów krajowych do Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych dąży się do tych samych celów, a „przystępność i projektowanie dla wszystkich” mają być narzędziami wykorzystywanymi do zmiany otoczenia tak, by umożliwiało pełny udział społeczeństwa.

3.7.4. Częstą przeszkodą podczas opracowywania programów na rzecz włączenia osób starszych oraz osób niepełnosprawnych w zajęcia sportowe jest brak wykształcenia różnych osób zaangażowanych na poszczególnych etapach procesu. Zaleca się w związku z tym udostępnienie odpowiednich materiałów szkoleniowych nauczycielom, instruktorom wychowania fizycznego i technikom sportowym, dotyczących aktywności fizycznej i uprawiania sportu w atmosferze sprzyjającej włączeniu społecznemu.

3.8. Najwyraźniej nieodwracalny proces starzenia się społeczeństwa europejskiego, któremu towarzyszy stały wzrost średniej długości życia, sprawia, że konieczne trzeba opracować specjalne inicjatywy i programy na rzecz promocji sportu i aktywności fizycznej wśród osób starszych. Obszar ten, w większości państw pomijany, wymaga szczególnej uwagi, zarówno na szczeblu UE, jak i na szczeblu państw członkowskich.

4. Charakter gospodarczy sportu

4.1. Charakter gospodarczy sportu wiąże się ze sportem uprawianym zawodowo i związaną z nim działalnością gospodarczą, co wpływa na rynek wewnętrzny. Inny szczególny aspekt sportu wiąże się z wolontariatem i jego funkcją społeczną, pedagogiczną i kulturową, która znacząco wpływa na takie pozytywne wartości jak sportowe zachowanie, szacunek i włączenie społeczne.

Dlatego należy ustanowić rozróżnienie między interesami sportowymi a handlowymi, a EKES uważa, że należy chronić sport przed nadmiernym wpływem aspektów finansowych tak, by przeważały zasady i wartości sportowe.

4.1.1. Podczas wdrażania prawodawstwa UE należy indywidualnie rozpatrywać unikalne i ważne cechy sportu w przypadkach, kiedy działania UE mogą okazać się skuteczniejsze od działań państw członkowskich, z pełnym poszanowaniem zasady pomocniczości.

4.2. Jeśli chodzi o tzw. gospodarczy wymiar sportu, należy uwzględnić specjalne powiązanie między działaniami tego rodzaju a prawami podstawowymi.

4.2.1. Dlatego odpowiednia ochrona przed naruszeniami praw własności intelektualnej, a zwłaszcza przed piractwem cyfrowym, które zagrażają gospodarce sportu, wymaga rozważenia środków zgodnych z zasadą proporcjonalności. Należy przede wszystkim uszanować prawa podstawowe obywateli dotyczące otrzymywania informacji. Chodzi o zagwarantowanie, że respektowane są – co najmniej – prawa społeczeństwa do uzyskiwania i otrzymywania informacji, upowszechniania informacji dotyczących ważnych wydarzeń oraz prawo dziennikarzy do informowania.

4.2.2. Krokiem w dobrym kierunku byłoby przyjęcie wytycznych w innych obszarach, takich jak polityka konkurencji, a konkretnie rzecz biorąc odnośnie do pomocy państwa. Służyłoby to wyjaśnieniu, jaki rodzaj pomocy jest uzasadniony z punktu widzenia realizacji celów sportu o charakterze społecznym czy związanych z kulturą i edukacją.

4.2.3. Internetowe zakłady sportowe na nieuregulowanych rynkach, a zwłaszcza zakłady nielegalne, to jedno z największych zagrożeń dla sportu. Ich konsekwencje można porównać do konsekwencji dopingu i przemocy kibiców i mogą one spowodować manipulacje związane z niepewnym charakterem wyników zawodów sportowych. Jeśli chodzi o inne aspekty, takie jak zakłady sportowe i gry hazardowe, należy przyjąć środki leżące w interesie ogólnym, mające zapobiegać uzależnieniu od gry i chronić nieletnich, zwłaszcza przed grami hazardowymi *on-line*.

4.2.4. Związana ze sportem nieodłączna i niezbywalna motywacja popycha uprawiające go osoby do ciągłego ulepszania swoich wyników i dążenia do doskonałości, co sprawia, że w sektorze sportu mają miejsce ciągłe innowacje, dzięki czemu technologia sportowa stała się ważnym sektorem nauk stosowanych, wykorzystującym m.in. technologię tkanin, mechanikę ruchu ciała ludzkiego, nowe materiały, czujniki, siłowniki i projektowanie zorientowane na człowieka. Budowa obiektów sportowych i zarządzanie nimi oraz czynne i bierne uczestnictwo w imprezach sportowych stają się istotnym elementem gospodarki doświadczeń, a rozwój turystyki sportowej jest jednym z jej przykładów.

4.2.5. Komisja powinna ocenić i – w odpowiednich przypadkach – przyjąć lub zaproponować środki dotyczące pozostałych kwestii o charakterze gospodarczym związanych ze sportem, takich jak swobodny przepływ osób i usług, zawieranie umów o sponsoring, regulowanie działalności agentów zawodników, ubezpieczenia sportowe i zdrowotne, programy edukacyjne dla sportowców czy kwalifikacje zawodowe w dziedzinie sportu.

4.2.6. Jeśli chodzi o szkolenia zawodowe najmłodszych trenerów, należy ulepszyć przepisy różnych państw członkowskich UE z uwzględnieniem faktu, że pracę trenera można porównać do pracy nauczyciela i że w niektórych przypadkach (np. podczas przygotowań do zawodów sportowych) spędza on więcej czasu z młodym sportowcem niż nauczyciel z uczniem. Szkolenie trenerów powinno odbywać się w ramach formalnych ram edukacyjnych, a jego poziom powinien być poświadczony dyplomem państwowym.

4.2.7. EKES wzywa europejskie federacje sportowe do zaangażowania się w obronę wartości i zasad wymienionych w niniejszej opinii i ma nadzieję, że ich działania we wszystkich obszarach będą prowadzone w oparciu o te wartości i zasady, również w przypadku działań polegających jedynie na przyznawaniu nagród i wyróżnień publicznych.

Bruksela, dnia 2 lipca 2015 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Henri MALOSSE